

ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

42

Σχολές Συρίας
Περγάμου - Αθηνών

Σχολές Συρίας - Περγάμου - Αθηνών

Η σχολή της Συρίας: Ιά μ β λ ι χ ο ς. Από το περιβάλλον του Πλωτίνου ο πιο σπουδαίος είναι ο Πορφύριος (232 - 301 μ.Χ.). Το ένα σκέλος της προσπάθειάς του ήταν να δείξει τη συμφωνία της πλατωνικής, και της αριστοτελικής φιλοσοφίας. Για τον σκοπό αυτό έγραψε μια σειρά ύπομνηματα στον Πλάτωνα, στον Αριστοτέλη, και στον Θεόφραστο. Από αυτά πιο πολλή απήχηση είχε η «Εισαγωγή» του στις «Κατηγορίες» του Αριστοτέλη.

Το άλλο σκέλος της προσπάθειας του είναι να αναλύσει και να εξηγήσει τη διδασκαλία του Πλωτίνου. Ο Πορφύριος χωρίζει το νου σε είναι, σε νόηση και σε ζωή. Για την ψυχή δέχεται ότι έχει μέσα της όλους τους τύπους των όντων. Ο σύνδεσμος της ψυχής με το σώμα είναι τέλεια ένωση, αλλά χωρίς ανάμιξη ή μεταβολή. Τα ζώα έχουν λογικό. Η ψυχή δεν μετενσωματώνεται στα ζώα. Οι μύθοι είναι αλληγορικές παραστάσεις της φιλοσοφικής αλήθειας.

Μαθητής του Πορφυρίου είναι ο Ιά μ β λ ι χ ο ς, περισσότερο θεολόγος παρά φιλόσοφος. Τα έργα του: «*Βίος Πυθαγόρου*», «*Λόγος προτρεπτικός εις φιλοσοφίαν*», «*Θεολογούμενα της αριθμητικής*», «*Περί της κοινής μαθηματικής*», «*Περί της Νικομάχου Αριθμητικής εισαγωγή και «Περί μυστηρίων*». Δικαιολογεί την είδωλολατρεία, τη θεουργία, τη μαντική, πιστεύει στα θαύματα και επιχειρεί να τα υποτάξει με λογικά επιχειρήματα και δίνει πιο πολλή σημασία στη μυστικιστική αριθμολογία παρά στα επιστημονικά μαθηματικά. Μαζί με τον δάσκαλό του αμφισβητεί τη δοξασία ότι οι ψυχές πηγαινούν σε σώματα ζώων. Μαθητές του Ιάμβλιχου είναι ο Θεόδωρος από την Ασίνη, ο Α ι δ έ σ ι ο ς, ο Σώπατρος και ο Δέξιππος, γνωστός από την ερμηνεία του στις «Κατηγορίες» του Αριστοτέλη.

4. **Η σχολή της Περγάμου.** Η σχολή της Περγάμου είναι παρακλάδι της σχολής της Συρίας. Την ίδρυσε ο Αιδέσιος. Σ' αυτήν ανήκουν ο Ευσέβιος, ο Μάξιμος και ο Χρυσάνθιος, δάσκαλοι του Ιουλιανού, που ήταν οπαδός της αρχαίας θρησκείας στη νεοπλατωνική ερμηνεία της. Ο φίλος του αυτοκράτορα Σαλλούστιος με το σύγγραμμά του για τους θεούς και τον κόσμο υπηρέτησε τη προπαγάνδα της πολυθεΐας. Τέλος στον κύκλο αυτό ανήκει και ο Ε υ ν ά π ι ο ς από τις Σάρδεις, που έγραψε βιογραφίες φιλοσόφων και σοφιστών.

5. **Η σχολή της Αθήνας.** Με τη μελέτη του Αριστοτέλη είναι δεμένη η τελευταία φάση της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας. Ύστερα από την άποτυχία του Ιουλιανού να επιβάλει την αρχαία θρησκεία οι Νεοπλατωνικοί είναι σχεδόν μια αίρεση σε διωγμό και η μόνη ελπίδα τους είναι η επιστημονική δράση. Στην Κωνσταντινούπολη ο Θεμιστίος στο δεύτερο μισό του τέταρτου αιώνα αφιερώνεται στην ερμηνεία των αριστοτελικών και των πλατωνικών συγγραμμάτων.

Ο Αθηναίος Πλούταρχος (5ος αι. μ.Χ.), γιος του Νεστορίου έμαθε από τον πατέρα του διάφορες μαγικές και θεουργικές τέχνες και ασχολήθηκε με την Ψυχολογία. Ο συνεργάτης και διάδοχός του Σ υ ρ ι α ν ό ς ήταν θερμός ερμηνευτής του Αριστοτέλη, αλλά έδινε μεγάλη σημασία και στα δρφοκοπυθαγορικά έργα και στους χαλδαϊκούς χρησμούς.

Μαθητής του Πλουτάρχου και του Συριανού ήταν ο Πρόκλος (410 - 485), που γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, άνατράφηκε στη Λυκία και ήρθε 20 χρονών στην Αθήνα, για να ζήσει και να διδάξει εδώ ως το τέλος της ζωής του. Με τον Πρόκλο η νεοπλατωνική φιλοσοφία πήρε την τελική μορφή της και έτσι διαδόθηκε στα κατοπινά χρόνια. Ο Πρόκλος ήταν ασκητής και θεουργός, διακρίθηκε με την πολυμάθεια, τη λογική δεξιότητα, τον συστηματικό του και είχε γόνιμη δράση ως δάσκαλος και ως συγγραφέας. Αυτός δούλεψε τον όγκο των φιλοσοφικών και θεολογικών πεποιθήσεων που βρήκε από τους προκατόχους του και προσπάθησε να τον διατυπώσει σε ένα ενιαίο σύστημα, που έγινε υπόδειγμα για τη μωαμεθανική και τη χριστιανική σχολαστική θεολογία.

Ο γενικός νόμος στη δομή αυτού του συστήματος είναι η τριαδική ανάπτυξη των αρχών του. Από τις πεποιθήσεις του Πρόκλου, που πρέπει να τονισθούν εδώ, είναι η ιδέα ότι η ύλη δεν είναι ούτε καλό ούτε κακό, η ιδέα ότι ο χώρος είναι ένα σώμα από πολύ λεπτό φως, που διαπερνά το δώμα του κόσμου και ότι η ψυχή είναι φωτεινό σώμα.

Υπερασπίζει την πρόνοια του θεού, δέχεται πιο πολλές δυνάμεις της ψυχής και στην Ηθική του απαιτεί μια βαθμιδωτή ανύψωση στον άορατο κόσμο, που τέρπια της έχει τη μυστική ένωση με τη θεότητα. Την ευσέβειά του την έχει εκδηλώσει με μια σειρά ύμνους σε διάφορους θεούς.

Ο μαθητής του Πρόκλου Μ α ρ ί ν ο ς, ήταν δυνατός μαθηματικός και διακρίθηκε στην πραγματολογική ερμηνεία του Πλάτωνα, αλλά χωρίς να εγκαταλείπει και τη θεουργία. Ο μαθητής του Μαρίνου Δαμάσκιος ο ς, σχολάρχης στην Αθήνα γύρω στο 520 μ. Χ., κάνει ό,τι μπορεί για να δείξει ότι το αρχικό ένα είναι ακατανίκητο, ξεπερνάει τις υποστάσεις που γεννιούνται η μια από την άλλη και κάνει λόγο για ένα ενιαίο όν χωρίς διακρίσεις. Τέλος εγκωμιάζει και τη δεισιδαιμονία.

Ο τελευταίος εξωχριστιανικός εκπρόσωπος του Νεοπλατωνισμού είναι ο Σιμπλί κι ο ς με τα πολύτιμα υπομνήματά του σε πολλά αριστοτελικά έργα. Το 529 ο Ιουστινιανός έκλεισε τη σχολή της Αθήνας και δήμευσε την περιουσία της. Ο Δαμάσκιος, ο Σιμπλίκιος και μερικοί άλλοι μετανάστευσαν στην Περσία. Αλλά και από εκεί επέστρεψαν σε λίγο απογοητευμένοι. Προς το τέλος του 6ου αιώνα οι πλατωνικοί φιλόσοφοι, που δεν μπήκαν στη χριστιανική εκκλησία είχαν πια εξαφανισθή.